

Bước nhảy 100 năm

CÁC SỰ KIỆN LỊCH SỬ NƯỚC TA

Hoàng Minh Thiện

Chuỗi thời gian là một cách nhìn thống kê nhưng nó cũng là phương pháp xem xét các sự kiện lịch sử; nhân năm mới 2014 chúng tôi xin giới thiệu các sự kiện lịch sử nước ta theo bước nhảy 100 năm về quá khứ. Hy vọng bài viết gợi ý giúp bạn đọc hồi tưởng nhẹ nhàng về quá khứ lịch sử nước ta trong những ngày xuân năm mới! Cũng là thấy cảnh “bãi biển nương dâu” theo thời gian thật là như chớp mắt mà thôi.

Cách nay 100 năm, năm 1914!

Nước ta có vua Duy Tân mà thực chất là nằm dưới sự đô hộ theo chế độ thực dân của Pháp, người Pháp đang hoàn thiện các chính sách khai thác thuộc địa như: thu thuế, khai mỏ, độc quyền khai thác rừng, mở trường cho người Pháp. . .

Vài sự kiện:

- 17 tháng giêng đặt đài quan sát khí hậu ở Huế;
- 11 Tháng Ba, Vua Duy Tân ra dụ thành lập thị xã Quảng trị (được Toàn quyền Đông dương chuẩn y bằng Nghị định ngày 18-2-1916);
- 27 tháng Ba, Toàn quyền Đông Dương ra nghị định thiết lập chế độ độc quyền khai thác các loại rừng ở Bắc Kỳ;

- 30 tháng Sáu, Tổng thống Pháp ra sắc lệnh cho thiết lập ở Đông Dương một loại bằng cấp tương đương bằng Tú tài bên Pháp và chỉ dành riêng cho con em thực dân Pháp;

- 1 tháng Tám Chiến tranh thế giới lần thứ nhất bùng nổ;

...

Cách nay 200 năm, năm 1814!

Nước ta dưới chế độ phong kiến triều Nguyễn, Gia Long năm thứ 13, Giáp Tuất (ở đây theo Âm lịch). Tình hình chung trong nước vẫn chưa ổn định, pháp luật đang hoàn thiện với các hình phạt mà nay không còn nữa. . .

Vài sự kiện:

- Tháng giêng, huyện Bồng Sơn ở Bình Định lụt to, dân bị đói; các huyện Vĩnh Lộc, Yên Định ở Thanh Hoa có dân nổi dậy;
- Tháng 2, đúc tiền 6 phân hiệu Gia Long thông báo;
- Tháng 6, Bắc thành (Hà nội bây giờ) xuất 1 vạn lạng bạc cho một đoàn người Hoa sang Quảng Đông mua hàng hoá;

- Tháng 7, Xiêm La (Thái Lan) đem 30 lính và 50 thuyền đến đóng ở vùng Bắc Tầm Bôn. Triều đình cử Nguyễn Văn Thụy đem quân và voi đi tuần ở biên giới;

- Tháng 8, Khởi nghĩa ở Võ Nhai. Định thêm điều lệ cụ thể về tội ăn trộm; ăn trộm 3 lần thì đánh 60 trượng, xử tội “đồ” 1 năm; Cứ thêm một lần thì nặng thêm. Đến 9 lần thì đánh 100 trượng, lưu 3000 dặm, thịch chữ vào mặt. Nếu 2 lần thịch chữ mà vẫn phạm tội thì xử “giáo giam hậu”.

...

Cách nay 300 năm, năm 1714!

Nước ta dưới thời phong kiến Trịnh - Nguyễn phân tranh, chia đất nước thành Đàng Ngoài do các chúa Trịnh núp bóng vua Lê quản trị; Đàng Trong do các chúa Nguyễn mở mang cai trị. Phía Tây Nam có tranh chấp với Xiêm về nước Chân Lạp, đời sống nhân dân vẫn còn khắc nghiệt. . .

Vài sự kiện:

- Tháng giêng, Đàng Ngoài, người vùng biển Yên Quảng nổi dậy bạo động, Lưu thủ Văn Đình Nhậm bắt và giết hơn 70 người, dụ hàng 300 người;

- Tháng 2, Đàng Trong người thiểu số ở miền núi huyện Cam Lộ (Quảng Trị) nổi dậy, bị quân nhà Nguyễn đánh bại;

- Tháng 4, Nậm Yên đại diện phong kiến Chân Lạp dựa vào chúa Nguyễn – xin quân đánh Nặc Thâm là phái dựa vào vua Xiêm;

- Thuận Hoá khai hoang được 1510 mẫu ruộng;

- Tháng 6, thợ khắc Liễu Chàng dâng sách: Nam được thần hiệu của Tuệ Tĩnh cho chúa Trịnh Cương;

- Tộ Quốc Công Nguyễn Phúc Chu sửa chùa Thiện Mỹ cực kỳ rộng rãi, tráng lệ, qua 1 năm mới xong, ông còn cho người sang Trung Quốc mua hơn 1000 bộ kinh Phật về để trọng Viện của chùa.

...

Cách nay 400 năm, năm 1614!

Nước ta dưới thời phong kiến Lê Trung Hưng; đang bắt đầu phân tranh Trịnh - Nguyễn; Người phương Tây và thiên chúa giáo bắt đầu thâm nhập...

Chúa Nguyễn Phúc Nguyên ở Đàng Trong tổ chức chính quyền riêng li khai với Đàng Ngoài. Đặt tam ty là Ty Xá sai coi việc văn án tử tụng; Ty Tướng thần lại coi việc trưng thu tiền thóc, phát lương cho quân các đạo; và Ty Lệnh sử coi các việc tế tự, lễ tiết, chỉ cấp lương cho quân đội Chính Dinh.

Vài sự kiện:

- Chúa Nguyễn Phúc Nguyên sai còn là Kỳ làm Trấn thủ Quảng Nam, đóng lỵ sở ở Kê Chàm. Kỳ cho phép Giáo sỹ xây dựng nhà thờ ở đây;

- Jean Lacroix (người Bồ Đào Nha) trông coi một xưởng đúc súng cho chúa Nguyễn ở Đàng Trong;

- Vua Lê sắc phong tước Quận công cho các vương tôn Trinh Tùng;

...

Cách nay 500 năm, 1514!

Nước ta đang dưới thời phong kiến nhà Lê, niên hiệu Hồng Thuận; Triều Lê lúc này đang thoái trào, vua Lê Tương Dực không còn kiểm soát được tình hình đất nước, các tướng lĩnh, quý tộc nổi lên mà cuối cùng là Mạc Đăng Dung chiếm ngôi và đẩy nước ta vào cuộc nội chiến Nam - Bắc triều. . .

Vài sự kiện:

- Tháng 3, thi hội các nhân sĩ trong nước; có 5700 người dự thi lấy đỗ 43 người (Nguyễn Bình Đức đỗ hội nguyên);
- Tháng 4, thi điện cho Nguyễn Đức Lượng, Nguyễn Chiêu Huân, Hoàng Minh Tá đỗ Đệ nhất giáp Tiên sĩ cập đệ; Nguyễn Vũ 20 người đỗ Đệ nhị giáp Tiên sĩ xuất thân; Nguyễn Bình Di 20 người đỗ Đồng Tiên sĩ xuất thân;
- Tháng 5, lũ lớn; đắp thành chặn ngang sông Tô Lịch, lam điện Tường Quang;
- Tháng 9, sai Lê Tung soạn bộ: Đại Việt thông giám tổng luận;
- Tháng 10, định lệ thăng bổ quan lại;

...

Cách nay 600 năm, năm 1414!

Nước ta đang dưới ách đô hộ tàn khốc của giặc Minh Trung Quốc, cuộc kháng chiến của nhà Hậu Trần thất bại, nhưng các cuộc khởi nghĩa vẫn nổ ra khắp nơi mà đỉnh cao là khởi nghĩa Lam Sơn của Lê Lợi. . . Mưu đồ đồng hoá và bóc lột nước ta của giặc Minh vô cùng tàn bạo; chưa có lúc nào trong lịch sử mà nguy cơ diệt vong dân tộc lớn như vậy!

Vài sự kiện:

- Tháng 4, Trùng Quang Đế, Nguyễn Súy, Đặng Dung bị giặc giải đi Đông Quan; Giữa đường Trùng Quang Đế nhảy xuống sông tự tử; Nguyễn Súy dùng bàn cờ đánh tên Giám thủ rồi nhảy xuống nước chết;
- Tháng 7, Tướng giặc Trương Phụ ra lệnh các phủ, châu, huyện bắt những dân nghèo xiêu tán giải nộp;

- Tháng 9, Giặc Minh cầm con trai, con gái không được cắt tóc; cầm đàn bà con gái không được mặc áo ngắn quần dài, bắt dân ta theo phong tục Trung Quốc;

- Tháng 10, Giặc Minh bắt dân ta phải khai tăng số ruộng; mỗi hộ 1 mẫu thì khai tăng thành 3 mẫu, thu mỗi mẫu 5 thăng thóc (thế là tăng thuế 3 lần đấy!); đất bãi mỗi mẫu thu 1 lượng tơ, mỗi cân tơ dệt 1 tấm lụa;

...

Cách nay 700 năm, năm 1314!

Nước ta lúc này dưới triều đại phong kiến nhà Trần, niên hiệu Hưng Long năm thứ 22 của vua Trần Anh Tông. Nước ta trải mấy cuộc chiến tranh với quân Nguyên đã đi vào thời hưng thịnh suốt đời vua Trần Anh Tông, năm này Vua Anh Tông nhường ngôi cho Thái tử Mạnh tức vua Trần Minh Tông.

Vài sự kiện:

- Tháng 10, thi Thái học sinh, ban cho người đỗ chức “Bạ Thư lệnh”, sai Cục chính là Nguyễn Bính giảng dạy để sau bổ dụng;
- Sứ nhà Nguyên sang, vua Minh Tông tiếp kiến, sứ Nguyên về hết lời ca ngợi về thanh tú như thần tiên của vua Đại Việt;
- Vua cử Nguyễn Trung Ngạn và Phạm Mại sang nước Nguyên đáp lễ;

...

Cách nay 800 năm, năm 1214!

Năm này là lúc cuối triều phong kiến nhà Lý niên hiệu Kiến Gia thứ Tư của vua Lý Huệ Tông, thiên

hạ loạn lạc, nhân dân xiêu tán, vua Huệ Tông cũng phải phiêu bạt khắp nơi và cuối cùng Họ Trần xuất hiện và nắm lấy vận hội của mình.

Vài sự kiện:

- Tháng giêng, Trần Tự Khánh đem quân đến bên Triều Đông, đến quân môn tạ tội, lại xin đón xa giá. Vua càng ngờ, bèn cùng Thái Hậu và Ngự nữ chạy đến núi Trĩ Sơn ở châu Lạng;
- Tự Khánh nghe tin xa giá long đong, Ngự nữ thì lâu ngày bị Thái Hậu làm khổ, lại đem quân đến xin đón xa giá như trước; vua cũng không tin, lại cùng Thái Hậu và Ngự nữ chạy đến huyện Bình Hợp;
- Tháng 5, Tự Khánh đánh Đinh Khả và Bùi Đô ở châu Đại Hoàng, phá tan được;

...

Cách nay 900 năm, năm 1114!

Năm này nước ta dưới triều phong kiến nhà Lý niên hiệu Hội Tương Đại Khánh năm thứ 5 của vua Lý Nhân Tông; đất nước ổn định, là lúc hưng thịnh của nhà Lý; không có sự kiện gì to lớn cả.

Sự kiện: Mùa đông xây chùa Thăng Nghiêm. Đặt “Thiện Pháp đường” ở bốn phía. Xây lầu Thiện Phật chứa 1000 pho tượng Phật.

Cách nay 1000 năm, năm 1014!

Năm này nước ta dưới triều phong kiến nhà Lý niên hiệu Thuận Thiên thứ 5 của vua Lý Thái Tổ (Lý Công Uẩn); đất nước đang ổn định cương giới, dân cư dần ổn định, các bộ lạc dần bị chinh phục

Vài sự kiện:

- Tháng giêng, tướng người Man là Dương Trường Huệ và Đoàn Kính Chí đem 20 vạn người man vào cướp, đóng đồn ở bên Kim Hoa. Châu mục Châu Bình Lâm (Quảng Uyên, Cao Bằng) là Hoàng Ân Vinh đem việc tâu lên; Vua sai Dục Thánh Vương đem quân đi đánh, phá được giặc;
- Tháng 9, Phát 310 lạng vàng trong kho để đúc chuông treo ở chùa Hưng Thiên; Sứ gia Chân Lạp sang cống;
- Tháng 10, Đắp thành đất ở bốn mặt kinh thành Thăng Long. Đổi phủ Ứng Thiên làm phủ Nam Kinh. Phát 100 lạng bạc trong kho để đúc hai quả chuông treo ở chùa Hưng Thiên;

...

Cách xa hơn nữa sử liệu không rõ ràng, lại thường lấy huyền sử, ngoại sử chép vào nên chúng tôi xin dừng bước nhảy 100 năm ở đây cũng là vừa 1000 năm; lại nữa, ngày xuân điểm xuyết các sự kiện mà chưa liên kết chúng lại cũng đã bản khoản - thể mà bài cũng đã dài nên xin để dịp khác sẽ lại trao đổi!

Tài liệu tham khảo:

- 1- Việt Nam các sự kiện lịch sử; Viện sử học, Nhà xuất bản Giáo dục, Năm 2002; (Ba tập).
- 2- Đại Việt sử ký toàn thư; Nhà xuất bản Văn hoá – Thông tin; Năm 2000 (Ba tập).